

комунікативних умінь і навичок, уроками контролю, уроками вдосконалення усних і письмових висловлювань.

Науковці Горошкіна О., Попова Л. пропонують класифікацію уроків зв'язного мовлення для шкіл природничо-математичного профілю з урахуванням своєрідності змісту навчання української мови в таких школах (Сучасний урок української мови: від планування до проведення. Харків : Основа, 2010. 94 с.).

На основі розглянутих вище класифікацій уроків розвитку мовлення, виділимо такі типи уроків, що враховують особливості навчання української мови в школах / класах з навчанням мовами національних меншин:

- уроки вивчення й повторення мовленнєвознавчих понять: усне й писемне мовлення, види спілкування, текст, тема й основна думка, стилі, типи мовлення, ситуація спілкування, адресат висловлювання тощо);
  - уроки удосконалення мовленнєвих умінь і навичок;
  - уроки перевірки сформованості певних мовленнєвих умінь і навичок;
- уроки редагування й коректування усних і письмових висловлювань

Така класифікація враховує вимоги до сучасного уроку, потреби мовленнєвої практики саме для учнів шкіл / класів з навчанням мовами національних меншин, оскільки мета уроків спрямована на розвиток комунікативних навичок, що необхідна здобувачам освіти для належного оволодіння державною мовою з подальшою успішною реалізацією у житті.

Розроблення навчально-методичного забезпечення навчання української мови як державної учнів 5-6 класів: перспективи і труднощі

*Л. М. Шевчук,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник відділу навчання мов
національних меншин та зарубіжної літератури
Інституту педагогіки НАПН України*

Для оптимального розроблення науково-методичного забезпечення навчання української мови учнів 5-6 класів закладів загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин в умовах багатомовної освіти» необхідне врахування специфіки сучасних реалій, труднощів, які виникають, та перспектив, які існують.

Зокрема нещодавно урядом України ухвалено рішення стосовно використання в Україні поняття «румунська мова» замість поняття «молдовська мова», що зумовлює прийняття низки нормативно-правових актів та відповідний вплив на навчально-методичну літературу. Через російську агресію виникли труднощі й затримки із друком підручників з української мови для закладів загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин та ін.

Водночас у контексті дослідження актуальним є з'ясування специфіки білінгвізму дітей-українців. Для вивчення змін, які стосуються мови навчання й

мов, які вивчали й вивчають учні розроблено анкети (автори Калініна Л.М., доктор педагогічних наук, професор, вчений секретар Інституту педагогіки НАПН України; Шевчук Л.М., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу навчання мов національних меншин та зарубіжної літератури Інституту педагогіки НАПН України) й проведено анкетування. На сьогодні в опитуванні взяли участь 1067 директорів закладів загальної середньої освіти та 14610 учнів з таких областей: Дніпропетровської області, Київської області, Миколаївської області, Сумської області, Тернопільської області, Одеської області, Херсонської області, Черкаської області. Також на запитання анкети відповідали учні-українці, які зараз проживають у різних країнах світу та, разом з тим, навчаються у закладах загальної середньої освіти України (онлайн, завдяки сімейній формі навчання або як екстерни). Опитуванням було охоплено керівників закладів загальної середньої освіти різних типів.

У результаті анкетування з'ясовано, чи спостерігаються зміни мови навчання й виникають відповідні труднощі в учнів, які є вимушеними переселенцями й біженцями; як змінилася палітра мов, які учні вивчали до війни й вивчають тепер; якою мовою учні розмовляють у родині, з друзями; інформації якою мовою здобувачі освіти надають перевагу та ін. Узагальнені результати анкетування використані (й використовуються) у процесі написання статей і тез, розділів навчально-методичного посібника «Методика навчання української мови учнів 5-6 класів закладів загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин в умовах багатомовної освіти», розділів практикуму «Практикум з української мови для учнів 5-6 класів.

Основні засади навчання української мови учнів 5-6 класів шкіл з мовами національних меншин

*В. П. Атаманчук,
доктор філологічних наук, доцент,
головний науковий співробітник відділу навчання мов
національних меншин та зарубіжної літератури
Інституту педагогіки НАПН України*

Нова освітня парадигма, яка формується в Україні, зорієнтована на формування таких умов навчальної діяльності, які забезпечують здобуття учнями насамперед прикладних навичок та практичне застосування будь-яких здобутих знань, організацію самостійної роботи учнів як способу їхнього творчого самовираження і самопізнання, організацію взаємин в учнівському колективі для командного виконання навчальних завдань, формування осмисленого ставлення учнів до вирішення навчальних завдань.

Формулювання ключових засад, які визначають загальну спрямованість навчання української мови учнів ЗЗСО з навчанням мовами національних меншин у динамічно змінюваних освітніх реаліях, сприяє систематизованому